

Madeleine Vliegenthart: ‘Reteaching is dodelijk’

Bij remedial teachers met specialisatie rekenen, gaat meteen een belletje rinkelen als zij de naam Madeleine Vliegenthart horen. Madeleine is onder andere verantwoordelijk voor vele publicaties rondom de referentieniveaus, is mede-ontwikkelaar van de Rekenposters, is coach en traint rekendocenten. Met als hoofddoel: alle kinderen de kneepjes van de rekendidactiek nog beter aan te leren. De remedial teacher kan daarbij een belangrijke rol spelen. Vooral studenten in het mbo kunnen wat haar betreft extra hulp gebruiken.

Tekst: Melanie Modderman

Van oorsprong is Madeleine docent wiskunde en scheikunde. Ze stond voor de klas in Rotterdam en werkte daarna bij instituut APS. In 2016 werd ze zelfstandig coach. Als rekenexpert geeft zij nu vorm aan professionaliseringstrajecten door onder andere reken-trainingen te geven aan groepen docenten, extra begeleiding aan leerkrachten of coaching.

Wat vind je zo fascinerend aan het rekenonderwijs?

“Goed onderwijs is de sleutel tot persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijk succes. Met name voor kinderen die minder presteren, kan de leerkracht het verschil maken. In het voortgezet onderwijs en het mbo is de diversiteit onder de leerlingen het grootst. Als je binnen deze mix écht naar ernstige reken- en wiskundeproblematiek gaat kijken dan is geen enkel geval hetzelfde. Goed differentiëren is daarom van groot belang en dit is niet altijd makkelijk. Leerlingen die zwak zijn in rekenen kennen al minimaal acht jaar stress. De drempel is dus groot en een goede aanpak is essentieel. Ik zie leerlingen vaak stuiten op leerkrachten die met de handen in het haar zitten. De nadruk ligt naar mijn mening erg op toetsresultaten. Natuurlijk moet de opbrengst van het onderwijs goed zijn. Maar: ‘Het gras gaat niet harder groeien door eraan te trekken, je moet het voeden’. Leerlingen moet je dus voeden met goed rekenonderwijs en de datum van een toets mag nooit leidend zijn.”

Dat klinkt allemaal mooi, maar hoe doe je dat precies?

“Het is belangrijk dat kinderen zelfvertrouwen krijgen en een positief zelfbeeld hebben. Gepersonaliseerd leren is hierbij een oplossing. Daarom is de rol van de remedial teacher wat mij betreft duidelijk. Aansluiten bij wat leerlingen al kennen en kunnen, in een betekenisvolle context. Dat is belangrijk. Daarna kan een leerling een nieuwe stap zetten of informatie koppelen aan de reeds aanwezige kennis en/of vaardigheden. Het denkwerk dat leerlingen zelf moeten doen, het handelend bezig zijn om inzicht te verkrijgen en het ontdekken hoe je tot antwoorden komt, moet eerst voldoende aandacht krijgen.”

‘Moet een leerling echt iedere keer laten zien dat hij of zij de stof niet beheerst?’

In internationale onderzoeken zoals PISA, PIRLS of TIMSS presteerden Nederlandse leerlingen altijd zeer goed. TIMSS - 2015 laat een heel ander beeld zien. Voor de exacte vakken behoort Nederland nu slechts tot de middenmoot. Hoe denk je hierover?

“Het klopt wat deze onderzoeken laten zien. Maar we moeten niet vergeten dat we nu gemiddeld scoren aan de bovenkant, maar we het aan de onderkant nog steeds erg goed doen. Daar valt voor veel andere landen winst te behalen. Wij hebben veel pedagogische aandacht voor de individuele leerling en dat is een zeer belangrijk gegeven. Ik kom op veel mbo-scholen en zie daar de afgelopen jaren een echte verbetering. Het is niet meer zo dat de gymleraar een les rekenen aan het geven is.”

Welke verandering in het rekenonderwijs kan niet snel genoeg doorgevoerd worden?

“Veranderingen snel doorvoeren is nooit een goed idee. Het is belangrijk om veranderingen goed door te voeren en waardevolle elementen uit het verleden te behouden. Het vluchtgedrag van leerlingen uit bijvoorbeeld het mbo is al groot genoeg. We moeten iedere leerling erbij houden en als je wilt dat kinderen uiteindelijk goed gaan rekenen, begint dit bij degene die de rekenles geeft. En dat is waar ik me op focus. Het nogmaals onderstrepen en onderbouwen van de reken-didactiek. Want ieder kind is anders, dat is belangrijk om je te realiseren. Reteaching is hierbij dodelijk. Want dat is herhalen van stappen. Het kan niet de bedoeling zijn dat een kind elke keer weer moet bewijzen dat hij of zij de stof niet beheerst. Maar ook een warme overdracht van het vmbo naar het mbo is erg belangrijk. Wij hebben speciaal hiervoor een quickscan ontwikkeld. Deze is te downloaden op www.steunpuntvo.nl. Hierin staan adviezen voor school, maar ook voor leerkrachten, remedial teachers en iedereen die deze kan gebruiken om een goed beeld te ontwikkelen.”

Hoe sta je tegenover online oefenen?

“Ik ben helemaal niet tegen online leren. Maar om meteen de pen te laten vallen, dat is niet hoe ik denk dat het werkt. Rekenen is niets minder dan *problem solving*. Bij digitale leermiddelen zie je dat leerlingen minder papier gebruiken als hulpmiddel. Terwijl aantekeningen en tussenstappen maken juist erg belangrijk is om grip te krijgen op je denken als je met *problem solving* bezig bent. Daardoor vergeten zij in stappen te denken. En juist de zwakke rekenleerling is gebaat bij dat stapje voor stapje werken en leren denken in structuren. Bij meetkunde is de kracht van het beeld, 3D-illustraties en visuele ondersteuning juist weer welkom. Ik zou zeggen: maak gebruik van de kracht van beide middelen.”

Worden ernstige rekenproblemen en dyscalculie verklaard door ‘kindfactoren’ of door rekenonderwijs?

“Natuurlijk spelen kindfactoren een rol. Maar de kunst is om steeds weer te kijken naar wat het specifieke kind met een rekenprobleem nodig heeft om verder te komen. De kracht ligt in het onderwijs. De leerkrachten zijn de enigen bij wie het kind kans heeft om verder te komen in zijn rekenontwikkeling. Die mogen het niet opgeven! En ieder kind kan vooruitkomen. Mits de juiste interventie en hulp geboden wordt.”

Welke rol kan de remedial teacher hierin spelen?

“Kijken we naar het Onderwijsrapport 2032, het vernieuwde curriculum, dan blijven daarin de basisvaardigheden rekenen en taal. Het streven is iedereen op een bepaald niveau te brengen en wat aan de leerlingen met rekenproblemen te willen doen. In dat geval is de remedial teacher, mits bekwaam, hierbij nodig. En ik heb het hierbij over een reken-specialist. Een zwakke leerling verdient iemand die verstand heeft van de didactiek. Vooral bij rekenen omdat de verschillende rekendomeinen door elkaar lopen.”

Op dit moment worden leerlingen vaak door ouders of tutor-leerlingen geholpen. Hoe sta je hier tegenover?

“Ook ouders hebben een grote taak, maar niet om hun kind te leren rekenen. En verkeerde uitleg is killing. Je legt als het ware je eigen oplossingsprocedures als de waarheid vast voor een ander. Ik zeg altijd: je kunt iemand niet verplichten om een vaste route naar zijn werk te fietsen. Iemand moet zijn eigen route bepalen. Als je dan ziet dat de gekozen route verkeerd is, of met een omweg, dan kun je dit uitleggen en iemand erop wijzen dat het misschien makkelijker en sneller kan. Ook ben ik geen voorstander van heel slimme leerlingen die een leerling met ernstige rekenproblemen helpen in de vorm van tutor-hulp. De betere helpt de zwakke, dat is niet hoe het zou moeten. Deze leerlingen zijn niet vakinhoudelijk op de hoogte. Een echte zwakke leerling verdient iemand die verstand heeft van de didactiek en niet alleen iemand die goed kan rekenen!”